

ביאורים

אם נתבונן על יחסם של בני האדם לממונם, נמצא שהם קשורים אליו מאוד. אדם יכול להיות שמח מאוד ומצליח מאוד כאשר נכסיו רבים ומוצלחים, ולהיפך - מי שמאבד את ממונו, הדבר נוגע עד עמקי נפשו, עד שאמרו חז"ל: "א"ר יוחנן: כל הגוזל את חברו שוה פרוטה - כאילו נוטל נשמתו ממנו" [בבא קמא ק"ט]. זו אחת הסיבות לכך שהקרבת קרבן מממונו של האדם נחשבת כאילו האדם נתן את נפשו אל הבורא. ממונו של האדם קשור אליו גם מכוח היותו בעלים עליו, וגם מכוח זה שדרכו האדם יכול להוציא את עצמו אל הפועל ולעשות דברים בעולם.

הקרבת נקראו לחמו של הבורא, והם מוקרבים לאש שלו. דימוי זה לכאורה אינו מובן. וכי הבורא, שהוא המציאות העליונה האחדותית והמושלמת, זקוק לאכילה המשלימה אותו או למשהו שישלים את צרכיה של האש שלו?

התשובה לכך עמוקה מאוד, ולכן אינה פשוטה להבנה אנושית. הקרבן משלים, כביכול, את הבורא בכך שהנבראים שנבראו ונאצלו מאתו יתברך שבים אליו, מתמסרים אליו ועובדים אותו. במעשים אלו הם חוזרים ונדבקים במקור האלוהי, שהוא המקור שלהם. מציאות זו אינה מעידה על חיסרון שלו, שהרי כל המציאות כולה היא שלו, אולם היא מבטאת את השלמת רצונו בכך שכל המציאות מודה ומכירה במלכות ה' ודבקה בו, ומהווה השלמה וזכות לאדם בעצם התקרבותו אל הבורא.

הרחבות

• להתקרב אל ה'

שָׁפַל הַנִּמְצָאִים שְׁבִים אֵלָיו. עובדי עבודה זרה חשבו שהאלים זקוקים לקרבתויהם, לכן הקריבו להם, כדי להשקיט את רעבונם ולפייסם. על פי תובנה מוטעית זו, פירוש המילה 'קרבן' הוא הגשת המתנה לאל (לקרב את המתנה למקבל).

אולם המהר"ל מבאר שהאל אינו חסר, ולכן הקרבתו לא נועדה לטובת המקבל (הקב"ה). אלא שעל ידי הקרבתו בני האדם שבים ומתקרבים אל ה'. על פי תפיסה זו מסביר הרש"ר הירש את משמעות המילה 'קרבן': "פירוש 'קרב' כמשמעו: להתקרב... מוכח מכאן, שהקרבן בא לספק את צרכי המקריב (=האדם) ולא את צרכיו של זה שהקרבן קרב אליו (=הקב"ה)... תכלית הקרבן היא קירבת אלהים. 'קִרְבַּת אֱלֹהִים יִחְפְּצוּן' [ישעיה נח, ב]... קירבת האלהים, שהיא הטוב היחיד לאדם מישראל, שבלעדיה הוא חש כ'בהמות', מעורטל מכל ייעוד האדם" [רש"ר הירש, ויקרא א, ב].

בכיוון זה הולך גם הרד"ק. הוא מסביר שמטרת הקרבתו "כדי שתזכרוני ותעלוני על לבבכם תמיד ולא תחטאו, ואם חטאתם שתתודו עם הקרבן ותשובו מדרכיכם הרעים" [רד"ק ישעיהו א, יא]. קרבתו התמידית יוצרים רצף תמידי של עבודת ה', וכך אנו זוכרים כל הזמן שאנו עבדי ה', ובזכות זה אנו מנמעים מלחטוא ולפגום ביעודנו. אולם גם אם נחטא ונתרחק מה', הקרבן הוא זה שעוזר לנו לשוב ולהתקרב אליו. ההקרבה גורמת לאדם לחוש שדמו הוא שהיה צריך להישפך על גבי המזבח [על פי הרמב"ן ויקרא א, ט], ומתוך כך הוא מכיר בחומרת חטאו, ומתוודה בלב שלם על חטאיו. הרד"ק [שם] ממשך לבאר שהקרבת קרבן באופן זה, הגורם לקירוב האדם אל ה', היא לריח ניחוח לפני ה'. אולם על הקרבה שתמית בלא כוונה נאמר הפסוק: "לְמָה לִי רֵב זְבַחֶיכֶם יֹאמַר ה'; שִׁבְעֵתַי עֲלוֹת אֵילִים וְחֶלֶב מְרִיאִים וְדָם פָּרִים וּכְבָשִׂים וְעֵתוּדִים לֹא חִפְּצֵתִי" [ישעיהו א, יא].

האדם הנביא⁵ בעצם המעשה שעשה, מפני שרצון השם הוא שישובו אליו הנבראים, וזה מה שעשה המקריב. לכן הקרבן נקרא: קרבני לחמי, וכמו שהתבאר.

כיון שעניין הקרבתו להורות שהקב"ה יחיד בעולם ואין זולתו, לכן לא הוזכר בתורה בפרשות הקרבתו לא השם אל ולא אלוהים אלא רק השם המיוחד. הקרבתו באו להורות על אחדותו, ושכל הנבראים נחשבים לאפס בפני רוממותו, ושהכל שב אליו, שאין דבר נמצא אם לא בחסדי ה'. המציאות האמתית היא שהכל מחובר אל ה' ואין הבריאה נחשבת כלל, וזו שלמותו, שאין דבר זולתו.

וַיִּקְרָא הַקָּרְבָּן: אִשָּׁה (שמות כט, יח ועוד), לְחָמִי (במדבר כח, ב), אָף כִּי חָלִילָה לוֹ יִמְאָלוּ הַדְּבָרִים. רַק כִּי הָאָדָם אִם לֹא יֵאָכֵל וְיִשָּׁב אֵלָיו הֵאֱכָל הָיָה חֶסֶר וְהִלָּחַם מִשְׁלִימוֹ עַד שִׁאֲיִנו חֶסֶר דְּבָר, וְכֵן בָּזָה שָׁפַל הַנִּמְצָאִים שְׁבִים אֵלָיו⁶, רָצָה לוֹמַר שֶׁהִכֵּל אָפֶס זֹלָתוֹ, כִּי בְמִדְרַגַּת רֹמְמוֹתָו הִנֵּה הוּא יִתְבָּרַךְ הִכֵּל וְאִינוֹ חֶסֶר דְּבָר. וְאֵל יַעֲלֶה עַל הַדְּעַת שֶׁהַנִּמְצָאִים הֵם⁷ דְּבָר זֹלָתוֹ, שָׂאֵם הָיוּ נְחֻשְׁבִים דְּבָר זֹלָתוֹ, אִם כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ חֶסֶר וְשָׁלוֹם יִחְסַר דְּבָר, שֶׁהַנִּמְצָאִים זֹלָתוֹ, אֲבָל אֵין הַדְּבָר כֶּף, כִּי כָּל הַנִּמְצָאִים שְׁבִים אֵלָיו בְּאִמְתָּת מְצִיאֹתוֹ, וְכֵל הַנִּמְצָאִים אָפֶס זֹלָתוֹ. וְלִפְנֵיךָ נִצְטָה הַעֲלוֹל בְּהַקְרַבַת הַקָּרְבָּן. כִּי כְּאֲשֶׁר מְבִיא עֲלָיו קָרְבָּן מִמֹּמֹן שְׁלוֹ, וְהִמְמוֹן קִנְיָו וְהוּא שִׁיךְ אֶל הָאָדָם, וְנִחְשָׁב כְּאֲשֶׁר מְבִיא אֵלָיו קָרְבָּן מִמֹּמֹן שְׁלוֹ, הַשְּׁבִת הַעֲלוֹל אֶל הַעֲלָה. וּמִפְּנֵי שֶׁבְמָה שֶׁהַנִּמְצָאִים שְׁבִים אֵלָיו הִנֵּה הוּא יִתְבָּרַךְ בְּלִתֵּי חֶסֶר דְּבָר, וְלִפְנֵיךָ נִקְרָא הַקְרַבַת הַקָּרְבָּן: לְחָם אִשָּׁה (ויקרא ג, יא ועוד), כִּי הִלָּחַם גַּם כֵּן גֹּרֵם שִׁאֲיִנו הַנִּמְצָא חֶסֶר, וְאָף עַל גַּב שִׂאֵף אִם לֹא יִקְרִיב הָאָדָם הַקָּרְבָּן⁸ הוּא גַם כֵּן בְּלִתֵּי חֶסֶר, וְחֶסֶר וְשָׁלוֹם, כִּי לֹא יִתֵּן לוֹ הָאָדָם דְּבָר. זֶהוּ בְּדֹאֵי מִפְּנֵי שֶׁהַנִּמְצָאִים כָּלֵם בְּעִצְמָם הֵם תְּלוּיִים בּוֹ, וְכֵלֵם אָפֶס זֹלָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵין הַקָּרְבָּן הִנֵּה שֶׁהוּא שָׁב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ הוֹסְפָה עַל כָּל הַמְצִיאֹת, שֶׁהוּא שָׁב בְּכִלְלוֹתָו אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. מִשָּׁל, אָדָם אָחָד נָטַל מִיַּם וְהִבִּיאָם לֵים, וְכִי הוֹסִיף זֶה עַל יְסוּד הַמַּיִם? אֵין כָּאֵן תּוֹסַפֵּת כָּלָל! כִּי הֵים הוּא יְסוּד הַמַּיִם, וְהוּא הִכֵּל, וְאֵין דְּבָר פְּרָטִי מוֹסִיף עֲלָיו, וּמִכָּל מְקוֹם נִקְרָא שֶׁהִבִּיא מִיַּם לֵים. וְכֵן אֵין דְּבָר זֶה, שֶׁהוּא הַקְרַבַת קָרְבָּן, שֶׁהוּא הַשְּׁבִת הַנִּמְצָאִים אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תּוֹסַפֵּת בְּמָה שֶׁכָּל הַמְצִיאֹת שָׁב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמִכָּל מְקוֹם נִקְרָא שֶׁהוּא מְבִיא קָרְבָּן, שֶׁהוּא נִקְרָא: אִשִּׁי, לְחָמִי, בְּעִבּוּר שֶׁהוּא הַשְּׁבִת הַנִּמְצָאִים אֶל ה'. וְאֵין זֶה רַק לְזִכּוֹת הָאָדָם בְּפַעַל שְׁלוֹ, שֶׁרָצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהַנִּמְצָאִים יִשׁוּבוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָרִי עֲשֶׂה זֶה הָאָדָם, שֶׁהִבִּיא הַקָּרְבָּן. וְהוּא נִקְרָא: קָרְבָּנִי לְחָמִי (במדבר כח, ב), כְּמוֹ שֶׁהִתְבָּאָר.

וְלִפְנֵיךָ כָּל עֲנִין הַקָּרְבָּנוֹת הַלוֹרוֹת כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחִיד בְּעוֹלָם וְאָפֶס זֹלָתוֹ, וְלִכְךָ לֹא תִמְצָא בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת לֹא אֵל וְלֹא אֱלֹהִיךָ (מנחות ק"א, א), רַק שֵׁם הַמְיֻחָד. כִּי הַקָּרְבָּנוֹת כְּמוֹ שֶׁהֵם, הַלוֹרוֹת עַל אֲחֻדוֹת, שֶׁכָּל הַנִּמְצָאִים בְּמִדְרַגַּת רֹמְמוֹתוֹ וּמְעַלְתוֹ נְחֻשְׁבִים לְאָפֶס וְהִכֵּל שָׁב אֵלָיו, שִׁאֲיִנו דְּבָר נִמְצָא זֹלָת מִחֻסְדֵּי ה', אֲבָל בְּאִמְתָּת מְצִיאֹתוֹ הִכֵּל שָׁב אֵלָיו וְאֵין כָּאֵן בְּרִיאָה כָּלָל, וְזֶהוּ שְׁלֵמוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שִׁאֲיִנו מְצִיאֹת זֹלָתוֹ.

הקרבן נקרא: אשה, ונקרא: לחמי, אף כי חלילה לומר שהקרבן הוא לחמו או אשו של הקב"ה. ביאור דבר זה: כאשר האדם לא אוכל הרי הוא חסר, וכאשר הוא אוכל² האוכל הופך להיות חלק ממנו, והאוכל משלים את החסרון עד שהאדם שלם מבלי חסרון. על דרך זו יש להבין את עניין הקרבן. כל הנמצאים שבים אל הקב"ה, כלומר, כל המציאות היא כאין, זולת מציאות הקב"ה, שהוא הכל ואינו חסר דבר. אין להעלות על הדעת שלנבראים³ יש מציאות עצמית, כי אם היתה להם מציאות עצמית הנבדלת מציאות ה', נמצא שהקב"ה חסר, שהרי לנבראים יש קיום שאינו תלוי בו. אבל האמת היא שכל הנמצאים שבים אל אמיתות מציאות ה', והם אפס זולתו. לכן נצטוו הנבראים להביא קרבן, כי כאשר מביא האדם קרבן מממונו, הרי הוא מביא לה' ממון שהוא קנינו ושייך לו, וזה נחשב כאילו האדם מביא את עצמו אל הבורא. כאשר הנבראים שבים אל הקב"ה באמצעות הקרבן, הרי כביכול אין הקב"ה חסר דבר, ולכן נקרא הקרבן: לחם ואשה, כי גם הלחם גורם לאדם שלא יהיה חסר. ואף שאין הדמיון גמור, שהרי גם אם לא יקריב האדם קרבן לא יהיה⁴ הקב"ה חסר כלום, שהרי האדם לא יכול להוסיף דבר לקב"ה. דבר זה בודאי נכון, מפני שכל הנבראים תלויים בו וכולם אפס חוץ ממנו יתברך, ואין בהבאת הקרבן הוספה כל שהיא על המציאות, אלא שהוא שב ומתחבר אל ה' יתברך. משל למה הדבר דומה, לאדם שנטל מים והוסיפם לים, וכי הוסיף דבר על יסוד המים שבים? הרי אין כאן תוספת כלל! כי הים הוא יסוד המים והוא הכל, ואין דבר פרטי מוסיף על הכלל. בכל אופן, במעשה זה האדם מביא מים לים. וכן הוא בעניין הקרבן, שהוא חיבור הנבראים אל השם יתברך. אין במעשה זה תוספת, מפני שכלל המציאות מחוברת אל הקב"ה, אבל בכל זאת במעשה ההקרבה נקרא שהביא קרבן. קרבן זה נקרא: אש, ונקרא: לחמי, כי הקרבן הוא ההשבה אל הקב"ה. הבאת הקרבן מוכה את

הקרבן - לחם ה' כי הכולל שב אל הקב"ה

בקרבתו נאמר רק השם המיוחד

